

Nader onderzoek vleermuizen, egel, wezel en steenmarter

J.J. van Deinselaan 2 Enschede

Colofon

Nader onderzoek vleermuizen, egel, wezel en steenmarter

J.J. van Deinselaan 2 Enschede

Abonnementhouder van de Nationale Databank Flora en Fauna

Uitgevoerd door: Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever: Reitsema & partners architecten bna

Projectnummer en versie: 4468 versie 1.0	Status: concept
Projectleider: [REDACTED]	Rapportdatum: 6-9-2022
Ligging projectgebied: J.J. van Deinselaan 2 te Enschede	Veldmedewerker(s): [REDACTED]

Correspondentieadres:
Aladnaweg 18
7122 RR Aalten

E: info@natuurbankoverijssel.nl
[REDACTED]

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding.....	3
1.1	Aanleiding.....	3
1.2	Voorgenomen activiteit.....	3
Hoofdstuk 2	Onderzoeksgebied.....	5
2.1	Ligging van het onderzoeksgebied	5
Hoofdstuk 3	Onderzoeksmethode.....	6
3.1	Inleiding.....	6
3.2	Vleermuizen	6
3.3	Egel, wezel en steenmarter	7
3.2	Resultaten	8
3.2.1	Vleermuizen	8
3.2.2	Egel, wezel en steenmarter	8
Hoofdstuk 4	Samenvatting en conclusies	10

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

In verband met sloop en vervangende nieuwbouw van het zwembad aan de J.J. van Deinselaan te Enschede is in het voorjaar van 2022 een verkennend natuurwaardenonderzoek uitgevoerd op locatie. De resultaten van dit verkennend onderzoek zijn gepubliceerd in rapport 21REI01¹.

Uit het verkennend ecologisch onderzoek kwam naar voren dat negatieve effecten op vleermuizen, egel, wezel en steenmarter niet op voorhand uitgesloten kunnen worden, en dat aanvullend onderzoek vereist is.

In voorliggend rapport worden de bevindingen van onderzoek naar de functie van de te slopen bebouwing voor vleermuizen en de functie van het plangebied voor egel, wezel en steenmarter. De rapportage wordt afgesloten met het vaststellen van de wettelijke consequenties en eventuele vervolgstappen.

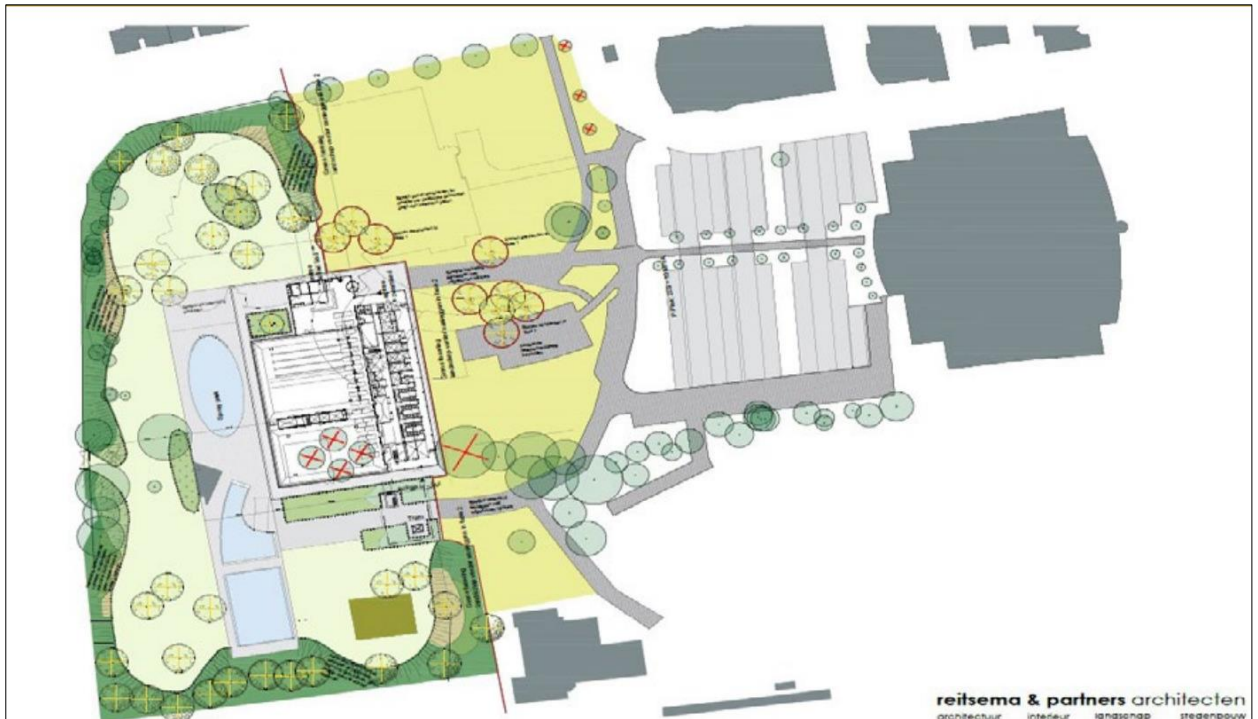
1.2 Voorgenomen activiteit

Het voornemen bestaat alle bebouwing in het plangebied te slopen en de buitenruimte (deels) te her-inrichten. De beplanting in de buitenruimte blijft nagenoeg onaangetast. Wel dienen enkele bomen gerooid te worden. Op onderstaande afbeeldingen wordt een verbeelding van de huidige en de nieuwe situatie gegeven.

Ontwerp van de huidige situatie. Bron: Reitsema & Partners architecten.

¹ Mossink, J. 2022. Ecologische quickscan J.J. van Deinselaan 2 te Enschede. Rapport 21REI01. Eigen uitgave De Slijpkruik ecologisch adviesbureau, Wekerom.

Ontwerp voor de nieuwe situatie. Bron: Reitsema & Partners architecten.

HOOFDSTUK 2 ONDERZOEKSGBIED

2.1 Ligging van het onderzoeksgebied

Het plangebied is gesitueerd aan de J.J. van Deinselaan 2 te Enschede. Op onderstaande luchtfoto wordt de begrenzing van het onderzoeksgebied weergegeven.

Begrenzing van het onderzoeksgebied (gele lijn).

HOOFDSTUK 3 ONDERZOEKSMETHODE

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de toegepaste onderzoeksmethodes.

3.2 Vleermuizen

De te slopen bebouwing is onderzocht op de aanwezigheid van een verblijfplaats van vleermuizen. De te vellen bomen kunnen met zekerheid uitgesloten worden als potentiële verblijfplaats voor vleermuizen.

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingsfunctie (type:Pettersen D240x) is de echolocatie die vleermuizen uitzenden voor ons hoorbaar gemaakt. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt op een extern opname apparaat (type: Zoom H2n). Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geïnterpreteerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaanwezigheid en gebiedsgebruik. Tijdens het onderzoek is ook gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera (Pulsar Helion xq28). Een dergelijke camera is van grote meerwaarde bij het waarnemen met zwermende dieren tijdens het binnenvliegen, tijdens de baltsperiode en voor het waarnemen van vleermuizen met een extreem zachte sonar, zoals de gewone grootvleermuis.

Het onderzoek is opgezet om duidelijkheid te krijgen over de functie van de bebouwing in het onderzoeksgebied als verblijfplaats voor vleermuizen. Het onderzoek is afgestemd op het mogelijk voorkomen van alle gebouwbewonende soorten. Het gebouw lijkt geschikt als zomer-, kraam-, paar- en winterverblijfplaats. Winterverblijfplaatsen bestaan doorgaans uit hoge gebouwen met veel bouwmasse of gebouwen met loggia's waardoor gebufferde omstandigheden ontstaan. Aan deze criteria voldoet het gebouw niet, maar de constante warme temperaturen binnen in het gebouw, maken het gebouw mogelijk toch aantrekkelijk als winterverblijfplaats.

Het onderzoek is uitgevoerd door te posten met een batdetector nabij de te slopen bebouwing. De onderzoekers hebben het onderzoeksgebied te voet bezocht waarbij specifiek gelet is op uit- en invliegende dieren en baltsende mannelijke gewone- en ruige dwergvleermuizen in het najaar. De bezoeken tijdens de kraamperiode zijn uitgevoerd door twee, zelfstandig werkende onderzoekers. De bezoeken tijdens de paar- en zwermperiode in het najaar zijn uitgevoerd door één onderzoeker.

Bezoeken

Voor het in beeld brengen van de betekenis van de bebouwing voor vleermuizen zijn vijf verschillende bezoeken aan het onderzoeksgebied gebracht. De bezoeken in mei en juni zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van kraam- en zomerverblijven, de bezoeken in augustus en september zijn uitgevoerd voor het vaststellen van paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. De toegepaste onderzoeksmethode is gebaseerd op het vleermuisprotocol 2021. In onderstaande tabel worden de verschillende bezoekdata weergegeven.

bezoekdatum	tijdstip	n-onderzoekers	Doel	Weersomstandigheden
25-5-2022	22:00-0:00	2	Zomerverblijfplaatsen & kraamkolonies	Licht bewolkt, 16°C, droog, wind 4 Bft
10-6-2022	3:00-5:00	2	Zomerverblijfplaatsen & kraamkolonies	Half bewolkt, 10°C, droog, windstil
14-7-2022	22:00-0:00	2	Zomerverblijfplaatsen & kraamkolonies	Half bewolkt, 20°C, droog, windstil
16-8-2022	0:00-2:00	1	Paar- en winterverblijfplaatsen	Bewolkt, 16°C, droog, windstil
5-9-2022	0:00-2:00	1	Paar- en winterverblijfplaatsen	Bewolkt, 18°C, droog, windstil

Bezoekschema vleermuisonderzoek in het onderzoeksgebied.

3.3 Egel, wezel en steenmarter

De functie van het plangebied voor egel, wezel en steenmarter is onderzocht m.b.v. cameravallen (zonder lokmiddel) en door middel van optische observaties m.b.v. een infraroodcamera tijdens het vleermuisonderzoek.

Beschrijving leefgebied wezel

Wezels leven bij voorkeur in open, droge natuur- en cultuurlandschap (Rd) maar verder in veel verschillende biotopen (zoals bossen, duinen, wei- en akkerland. Meestal in droger gebied dan de hermelijn. Echter overal waar woelmuizen ontbreken, ontbreekt ook de wezel.

Ze zoeken graag dekking op, bijvoorbeeld bij bosschages, houtstapels of heggen. Ook bewonen ze vaak oude hollen van muizen, ratten en konijnen die bekleed wordt met veren of haren van prooidieren. Goede schuilmogelijkheden en de aanwezigheid van voldoende geschikt voedsel zijn de enige eisen die de wezel aan zijn omgeving stelt.

Beschrijving leefgebied steenmarter

De steenmarter dankt zijn naam aan zijn voorkeur voor steenachtige biotopen en schuilplaatsen, zoals steengroeven, rotsige hellingen en gebouwen. De steenmarter komt vooral voor in parklandschap, maar ook in volkomen bosloze gebieden, steengroeven en rotsige hellingen. Hij is vooral te vinden in de nabijheid van dorpen en boerderijen en tegenwoordig zelfs in grote steden (de steenmarter is een 'cultuurvolger'). Hij heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Daarbij is de aanwezigheid van elementen zoals groenstroken, heggen, bosjes, greppels en bermen van belang, omdat de steenmarter daar zijn voedsel zoekt.

Beschrijving leefgebied egel

In onze streken leeft de egel in bijna alle landschappen. In sommige gebieden zijn ze echter algemener dan in andere. Tuinen, bosranden, struweel en loofbos, liefst met ondergroei, zijn goede leefgebieden. Egels komen ook in steden voor, zolang er maar groen en schuilplaatsen aanwezig zijn. De egel komt bijna overal in West-Europa vrij algemeen voor.

(bron: Zoogdiervereniging).

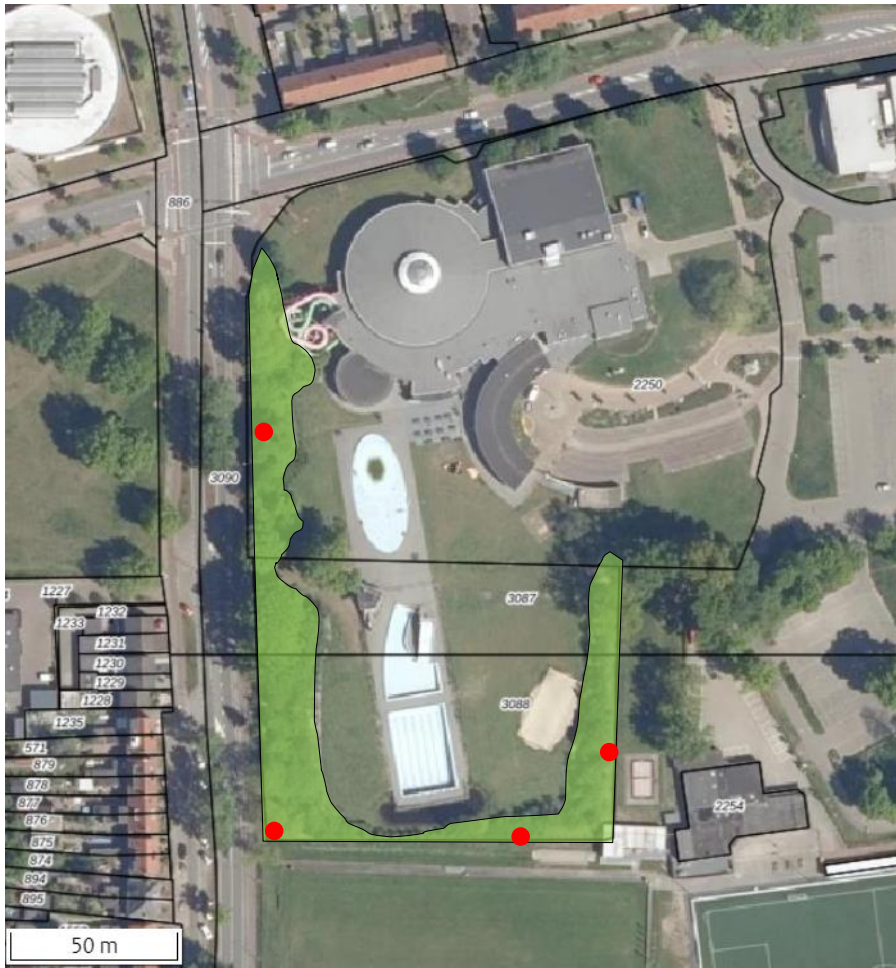
Aanwezigheid geschikt leefgebied

Als we naar het plangebied kijken dan behoort een groot deel van het plangebied niet tot potentieel functioneel leefgebied. De gebouwen zijn niet toegankelijk (steenmarter) en de verharding biedt zoogdieren een weinig geschikt leefgebied. Gazon kan voor egels geschikt foerageergebied vormen, maar biedt wezel en steenmarter niet veel. Fruitbomen ontbreken in het onderzoeksgebied. Op onderstaande afbeelding (volgende pagina) wordt potentieel geschikt leefgebied in het onderzoeksgebied aangeduid met een groene kleur.

Voor het onderzoeken van de betekenis van het plangebied voor egel, wezel en steenmarter zijn vier cameravallen geplaatst in potentieel leefgebied. Het potentieel leefgebied is circa 3.000m² groot. Dit komt overeen met een dichtheid van 12 camera's per hectare leefgebied.

Er zijn twee camera's geplaatst van het type Maginon 5.0 Megapixel en twee camera's van het type Webvision met 1080 p/HD. Beide type camera's beschikken over een bewegingssensor en hebben de mogelijkheid om 's nachts opnamen te maken. Op onderstaande afbeelding zijn de plekken aangeduid waar de camera's geplaatst zijn. De camera's zijn aan de uiterste rand van het perceel geplaatst en zeer verdekt geplaatst in verband met de aanwezigheid van bezoekers van het buitenbad en gevaar op diefstal.

De camera's zijn geplaatst op 10 juni 2022 en 5 september 2022 verwijderd. Tussentijds zijn de gegevens éénmalig uitgelezen en zijn batterijen vervangen. De camera's hebben de gehele tijd goed gefunctioneerd.

Potentieel leefgebied voor egel, wezel en steenmarter in het onderzoeksgebied (groene kleur). De cameraposities worden met de rode stip aangeduid.

Onderzoekers

Het veldonderzoek is uitgevoerd door twee ervaren veldbiologen. Deze zijn beide HBO-geschoold en actief op het gebied van onderzoek naar vleermuizen en (kleine) grondgebonden zoogdieren. Beide onderzoekers voldoen aan de omschrijving van een ‘ecologisch deskundige²’ zoals RVO deze ooit heeft opgesteld.

3.2 Resultaten

3.2.1 Vleermuizen

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen in het onderzoeksgebied vastgesteld. Vleermuizen zijn opvallend weinig vastgesteld in het onderzoeksgebied. Tijdens alle bezoeken werden maximaal 1-2 foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen rond de beplanting rondom het zwembad.

3.2.2 Egel, wezel en steenmarter

Er zijn geen waarnemingen verricht van egel, wezel en steenmarter in het plangebied. Voorgenoemde soorten zijn niet vastgelegd op camerabeelden en ook niet waargenomen tijdens nachtelijke bezoeken tijdens vleermuisonderzoek. De enige grondgebonden zoogdieren die waargenomen zijn, zijn bosmuis (1x), muis *spec.*

² Een ecologische deskundige is iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van habitats en soorten. Hij of zij heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis. De ecologische deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek te kunnen doen. Hij of zij:(her)kent de functionaliteit van leefgebieden van beschermde soorten; heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeksmethoden; kan ecologische werkprotocollen uitwerken; kan specifieke maatregelen begeleiden (RVO.nl)

(1x) , konijn (4x) en huiskat (2x). De inrichting en het gevoerde beheer maken het plangebied (plaatselijk) minder geschikt als functioneel leefgebied voor egels (zie onder).

Rond het onderzoeksgebied is een stalen hekwerk geplaatst. Dit houdt grondgebonden zoogdieren zoals egel plaatselijk tegen, maar op verschillende plekken openingen zichtbaar waardoor het terrein wel toegankelijk is.

Foto links: delen van 'potentieel geschikt leefgebied' worden schoon gehouden. Dit maakt het tot een minder geschikt leefgebied voor bijvoorbeeld egels. Foto rechts: dichte bosschage aan de oostzijde. Dergelijke bosschage vormt geschikt leefgebied voor de te onderzoeken soorten.

HOOFDSTUK 4 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

In de periode mei - september 2022 is de zwembadlocatie aan de J.J. van Deinselaan 2 te Enschede onderzocht op de aanwezigheid van een verblijfplaats van vleermuizen en het gebruik van de zwembadlocatie door egel, wezel en steenmarter. Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol 2021. Voor onderzoeken naar egel, wezel en steenmarter is geen vastgesteld protocol beschikbaar. De toegepaste methode (cameravallen met infraroodfunctie, aangevuld met nachtelijk terreinbezoek m.b.v. een infraroodcamera) wordt als een geschikte onderzoeksmethode beschouwd³. Er is bewust geen gebruik gemaakt van lokmiddelen, omdat dit mogelijk dieren van buiten het plangebied aan trekt.

Uit het onderzoek is niet gebleken dat vleermuizen een verblijfplaats bezetten in de bebouwing in het onderzoeksgebied en is niet gebleken dat egel, wezel of steenmarter het onderzoeksgebied benutten als functioneel leefgebied.

Het uitvoeren van de voorgenomen activiteiten (sloop bebouwing en herinrichten buitenruimte) leidt niet tot het verstoren/doden van vleermuizen, het doden van egel, wezel of steenmarter, het verstoren/beschadigen/vernielen van een verblijfplaats van vleermuizen of het beschadigen/vernielen van een vaste rust- en/of voortplantingsplaats van egel, wezel en hermelijn.

Om de voorgenomen activiteiten uit te kunnen voeren, hoeft geen ontheffing van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden.

³ Doorgaans is een volledig vleermuisonderzoek een geaccepteerde onderzoeksmethode voor egels.